

Derfor er det også en begrænsning i, hvordan ejendomsretten må udnyttes. Begrænsningen i udøvelsen af ejendomsretten gælder ikke kun for private, men også for staten, amter og kommuner.

3. Udbygning af demokratiet

I forlængelse af en udvidelse af menneskerettighederne er det også relevant at tale om udvidelse af de demokratiske rettigheder i form af retten til brugerindflydelse og selvforvaltning i den offentlige sektor samt retten til arbejdspladsdemokrati i såvel den private som den offentlige sektor. Dette sidste antaster naturligvis også arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet.

4. Det kommunale selvstyre

Ikke mindst når det tages i betragtning, hvor detaljeret grundloven omtaler Folketingets forhold, er omtalen af det kommunale selvstyre meget sporadisk og utidssvarende med formuleringen i § 82, hvor der blot står: »Kommunernes ret til under statens tilsyn selvstændigt at styre deres anliggender ordnes ved lov.«

I forhold til, hvor megen vægt der lægges på den kommunale selvforvaltning i dag, er den del af forfatningen langt vigtigere end en række andre ting, der står i grundloven. Folketinget kunne f.eks. i dag uden at komme i modstrid med grundloven reelt afskaffe indholdet i det kommunale selvstyre. Det ville dog formentlig være i modstrid med vore forfatningsmæssige traditioner. Derfor bør princippet om det kommunale selvstyre slås fast i grundloven.

Det kunne f.eks. være relevant at få slået et princip om decentralisering fast, sådan at det bliver et højere niveau, der skal argumentere for, at beslutningen eller afgørelsen skal træffes på det højere niveau.

Men da det er Folketinget, der ved lov skal fastlægge de nærmere regler for det kommunale selvstyre, kan Folketinget også begrænse dette ved lov under henvisning til retssikkerheden og til menneskerettighederne samt grundloven i øvrigt, f.eks. gamles retssikkerhed med henblik på at få en anstændig behandling i form af hjemmehjælp eller plejehjemsplads. Derfor skal der være en balance mellem hensynet til det kommunale selvstyre og hensynet til retssikkerheden og overholdelse af menneskerettighederne m.v.

5. Danmarks deltagelse i det internationale samarbejde

Danmarks deltagelse i det internationale samarbejde er i den nuværende grundlov først og fremmest fastlagt i §§ 19 og 20.

Overnationale organisationer, som § 20 først og fremmest handler om, og som i grundloven betegnes mellemfolkelig myndighed, er karakteriseret ved, at de kan træffe beslutninger, som ikke blot forpligter medlemsstaterne, men også har direkte retsvirkninger over for borgerne i medlemslandene. I dag drejer det sig først og fremmest om EU. Grundlovens § 19 omfatter derimod det mellemfolkelige samarbejde, som ikke har overnational karakter – herunder også en del af EU-samarbejdet.

Grundlovens § 19, der fastlægger princippet for, hvem der har kompetencen i udenrigspolitikken, har rødder tilbage til 1849. § 19, stk. 1: »Kongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender. Uden Folketingets samtykke kan han dog ikke foretage nogen handling, der forøger eller indskrænker rigets område, eller indgå nogen forpligtelse, til hvis opfyldelse Folketingets medvirken er nødvendig, eller som i øvrigt er af større betydning. Ej heller kan kongen uden Folketingets samtykke opsigte nogen mellemfolkelig overenskomst, som er indgået med Folketingets samtykke.«

Om selv om Det Udenrigspolitiske Nævn som rådgivende organ er fastslået i stk. 3 i samme paragraf, er der brug for en nyformulering, der i højere grad indrager Folketinget i beslutningerne.

Grundlovens formulering om, at »kongen (regeringen) handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender«, bygger på den elitære forestilling, som i udpræget grad herskede tidligere, om, at udenrigspolitik er for krævende og for indviklet for de folkevalgte. Forestillingen var (er) også, at offentlighed i udenrigspolitikken er skadelig, og at regeringen skal have forholdsvis frie hænder i udenrigspolitiske spørgsmål.

Sådanne forestillinger kan ikke være acceptable i en demokratisk forfatning. Dertil kommer, at internationale spørgsmål i dag har langt større betydning end tidligere – ikke kun i forhold til, da junigrundloven fra 1849 blev udformet for snart 150 år siden, men også i forhold til, da 1953-grundloven blev udformet for godt 40 år siden.

I dag kan det være vanskeligt at skelne mellem indenrigs- og udenrigspolitik, og Danmark samarbejder med andre lande i utallige internationale organisationer, et samarbejde, som er mere eller mindre forpligtende for borgerne. Derfor bør afvejningen mellem offentlighed og fortrolighed ikke være principielt anderledes i internationale og nationale spørgsmål.

Med de nuværende bestemmelser er det – bortset fra de særlige samtykkekrav – tvivlsomt, om regeringen er forpligtet til at følge Folketingets beslutninger